

Kystsoneplan for Namdalen og Fosen – Innspill fra Fiskerlaget Midt-Norge

Fiskerlaget Midt-Norge viser til Kystsoneplan for Namdalen og Fosen, og til invitasjonen om å komme med innspill til planarbeidet.

Innspill fra Fiskerlaget Midt-Norge

Fiskerlaget Midt-Norge ga et relativt omfattende innspill til planprogrammet for Kystsoneplan for Namdalen 29. april 2020. Her ga vi råd for hvordan hensynet til fiskerne og fiskeområdene kunne bli ivarettatt på en god måte i den kommende konsekvensutredningen, samt i det øvrige arbeidet med den nye kystsoneplanen.

I oppsummeringen av innspillene til planarbeidet ble det vist til: «*Det generelle innspillet (fra Fiskerlaget Midt-Norge) vil bli lagt til grunn i det videre planarbeidet.*» Etter vår oppfatning har det i liten grad skjedd. Selv om det oppgis at hensikten med denne planen først og fremst har vært å tilrettelegge areal for en bærekraftig vekst i havbruksnæringa, så burde også hensynet til fiskerinæringa blitt tillagt større vekt.

Vi har følgende kommentarer til utkastet til kystsoneplan:

- I konsekvensutredning og ROS-analyse står det: «*Samlet sett er konsekvensen for fiske i planområdet liten.*» Etter vår oppfatning er dette ikke riktig. Svært mange viktige fiskeområder foreslås her videreført som områder der ny akvakultur allerede er planavklart (Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone - 6001).
- I forslag til bestemmelser og retningslinjer står det i pkt. 1.4: «*I viktige aktive fiskefelt, viktige gyteområder og i passive fiskefelt (jf. Fiskeridirektoratets verdisetting) skal det i vannsøyle eller bunn ikke gjøres inngrep eller bruk som kan forringe, skade eller ødelegge områdenes kartlagte funksjon.*» Fiskerlaget Midt-Norge er positive til dette. Imidlertid stiller vi spørsmål til hvordan dette i realiteten vil bli vektlagt i områder avsatt til «Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone (6001).
- I konsekvensutredningen og ROS-analysen brukes begrepene «gyteområder» og «gytefelt» om hverandre. Områdene omtaler nødvendigvis ikke det samme. Gytefelt (gjelder kun torsk) og gyteområder kartlegges på ulik måte. De har også ulik juridisk status når det gjelder utslipp av bademidler mot lakselus. Dette må korrigeres i det videre arbeidet.
- Det vises i konsekvensutredning og ROS-analyse til: «*Mange flerbruksområder videreføres som Bruk og vern inkl. akvakultur (A) som åpner for å kunne søke om etablering av akvakultur. Det er ikke «fritt fram» for oppdrett i flerbruksområder. Det er bare delvis riktig (jf. omtalen av dette nedenfor).*

- I konsekvensutredning og ROS-analyse står det: «*Det antas derimot at direkte overlapp mellom oppdrettsareal og gyteareal vil være negativt.*» Det bør i den sammenhengen bemerkes at vanlig forvaltningspraksis tilsier at det, av føre var-hensyn, ikke bør bli klarert lokaliteter for oppdrett der det er kartlagt gyteområder og gytefelt av betydning. Når det gjelder oppdrett av torsk, så er det også forskriftsfestet at dette ikke er tillatt i kartlagte gyteområder.
- I konsekvensutredning og ROS-analyse står det: «*Rekefiskere har meldt om nedgang i rekefangst på grunn av utslipp av lusemidler fra akvakulturnæringa. I flere tilfeller viser fangststatistikken det motsatte.*». Det siste setningen er dessverre ikke riktig. Vi antar at denne påstanden baserer seg på en artikkelserie i Fiskeribladet høsten 2020. Denne ble grundig tilbakevist. Artiklene viste seg å bygge på feilaktige, og delvis oppkonstruerte, data. Riktige data for rekefangster og antall avlusninger i det aktuelle området antydte dessverre en negativ effekt på rekebestanden også her. Tilsvar/korrigeringer ble dessverre lagt bak betalingsmur, slik at mange ikke fikk med seg realitetene i saken.
- Når det gjelder effekter av legemidler mot lakselus på ville krepsdyrbestander, så inneholder konsekvensutredningen og ROS-analysen på flere feilaktige og utdaterte påstander. Bl.a. står det: «*Bademidler gir kortvarig effekt.*». Vi anbefaler Namdal regionråd å ta kontakt med Akvaplan-niva og Norge for å førstehånds kunnskap om denne viktige problematikken.
- Det vises i konsekvensutredningen og ROS-analysen til: «*Av de avlusningsmidlene som vurderes i årets rapport, er det kun azametifos som vurderes å ha lav risiko for miljøeffekter på non-target-arter.*» Hvis det her siktes til Havforskningsinstituttets risikorapport for fiskeoppdrett, så er det nå slått fast at omtalen av virkestoffet azametifos (salmosan) i denne rapporten ikke bygde på riktig kildebruk. Dette førte igjen til at rapportens beskrivelse av effektene av azametifos ble sterkt undervurdert.
- I selve planbeskrivelsen vises det til at: «*Dagens nærmere 1000 lokaliteter legger beslag på ca. 420 km² (ankringsareal), et areal som utgjør under 0,5 % av det arealet kystkommunene forvalter.*» Dette er egentlig ikke relevant. Det er selve influensområdet til anleggene (smitterisiko mellom anlegg, effekter av utslipp av legemidler m.m.), som er av størst betydning. Litt senere i planbeskrivelsen står det samtidig at «*oppdrettsnæringa opplever arealmangel for videre utvikling.*»
- Allerede i høringsuttalelsen til planprogrammet viste Fiskarlaget Midt-Norge til: «*I kystsoneplanene kan områder i sjø legges ut til hovedformålet «bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone» (jf. PBL § 11-7 nr. 6). Premissene for arealbruken er da ikke satt, og området er i realiteten uplanlagt.*»

Fiskarlaget Midt-Norge har advart sterkt mot slik planlegging, der svært store områder legges ut som bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone (6001), ofte omtalt som «omvendt planprinsipp». Slik planlegging er lite egnet for å ivareta viktige natur- og fiskeriinteresser, og er heller ikke i samsvar med god planfaglig praksis. Der det blir planlagt på denne måten har kommunen i realiteten mistet retten til å avgjøre om/hvor akvakultur kan tillates. Her regnes søknader om akvakultur som planavklart, og kommunen blir kun høringspart. Dette forholdet ble tydeliggjort i en sak om klarering av oppdrettslokaliteten «Salatskjæra» i Frøya kommune i 2015.

En langt bedre måte å planlegge på er å sette av relativt romslige enbruksområder for akvakultur, der det er egnede forhold for dette (uten nevneverdige konflikter med bl.a. fiskeri). På denne måten vil en ha rom for å kunne gjøre nødvendige justeringer av anleggene uten å søke om dispensasjon fra gjeldende plan. I tillegg kan det bli vurdert innført en planbestemmelse om at fortøyninger kan legges ut i (flerbruks)områder som ikke er avsatt til akvakultur, dersom disse ikke ødelegger for utøvelsen av fiske (jf. Bech K.S, Dispensasjonspraksis ved lokalitetsklarering av akvakulturanlegg i Hordaland og Sogn og Fjordane, 2018). En slik måte å planlegge på ville også bidratt til å følge opp planarbeidets målsetting om «å redusere konflikter lokalt og gi mindre behov for dispensasjonssaker, i tillegg til større forutsigbarhet for næringen og mer effektiv saksbehandling».

Utkast til plankart for de aktuelle kommunene, som omfattes av Kystzoneplan for Namdal og Fosen, er ikke i samsvar med det som etter vår oppfatning er god planpraksis. Det gjør planen mindre forutsigbar, og kan føre til unødvendige arealkonflikter i årene som kommer. Etter vårt syn er det derfor et stort behov for en ny gjennomgang av selve arealdelen til planen, selv om dette kan gjøre det nødvendig å sende planen på ny høring.

Videre behandling av Kystzoneplan for Namdal og Fosen

Fiskerne har svært god førstehånds kunnskap om fiskeriene, bestandene, fiske-, gyte- og oppvekstområder og andre marine og maritime forhold. Dette er kunnskap som etter vårt syn må tas langt bedre hensyn til i sluttarbeidet med planen. Etter vår oppfatning burde planen også lagt vekt på samarbeid og gode synergier mellom fiskeri- og havbruksnæringa, f.eks. videre utvikling av fiskeri- og sjømathavnene i regionen.

Med vennlig hilsen

Fiskerlaget Midt-Norge

Marianne Sandstad

daglig leder

Vedlegg: Kystzoneplan for Namdalen – Innspill fra Fiskerlaget Midt-Norge, datert 29.04.2020

Kopi: Medlemslag, Fiskeridirektoratet, Trøndelag fylkeskommune, Leka kommune, Nærøysund kommune, Høylandet kommune, Namsos kommune, Flatanger kommune, Osen kommune, Åfjord kommune og Ørland kommune.

Kystsoneplan for Namdalen – Innspill fra Fiskarlaget Midt-Norge

Fiskarlaget Midt-Norge viser til planprogram for kystsoneplan for Namdalen (datert 2. oktober 2018), og til invitasjonen om å komme med innspill til det videre arbeidet.

Innspill fra Fiskarlaget Midt-Norge

Fiskarlaget Midt-Norge takker for muligheten til å komme med innspill til kystsoneplan for Namdalskysten, arealdel i sjø. I invitasjonen viser Namdal Regionråd til en detaljert mal for å innhente innspill fra næringsaktører. Denne malen passer best for de som har behov for å ta i bruk områder til nye aktiviteter. For fiskerne er det viktigste at kystsoneplanen bidrar til å ivareta eksisterende fiske-, gyte- og oppvekstområder. Malen for innspill til planarbeidet er imidlertid ikke egnet for slike innspill. Fiskarlaget Midt-Norge vil derfor gi mer generelle råd for hvordan hensynet til fiskerne og fiskeområdene kan bli ivaretatt på en god måte i den kommende konsekvensutredningen, samt i det øvrige arbeidet med den nye kystsoneplanen for Namdalskysten.

Informasjon om viktige fiskeområder

Fiskeriene er basert på fornybar biologisk produksjon, og fiskerne er derfor grunnleggende avhengig av en ren og rik kyst. Det skiller fiskerinæringen fra mange andre brukere av sjøområdene.

Fiske kan foregå mer eller mindre over alt i sjøen. Aktiviteten varierer med tid på året, og etter hvilket fiskeri som foregår. Prioritering og kartfesting av fiskeområder er vanskelig arbeid, bl.a. fordi slike områder som regel ikke har noen tydelig avgrensning. Samtidig vil betydningen av fiske-, gyte- og oppvekstområder variere over tid, og i forhold til bestandsstørrelse, vandringer og fiskeaktivitet.

I kystsoneplanleggingen er det særlig viktig å legge Fiskeridirektoratets database over såkalte *kystnære fiskeridata* til grunn. Dette datasettet er basert på systematiske intervjuundersøkelser med norske fiskere, helt fra 1980-tallet og fram til i dag. De viktigste temaene her er:

- Gyteområder
- Oppvekst / beiteområder
- Fiskeplasser for passive redskap. (Gode områder for fiske med garn, teine, ruse og/eller line).
- Fiskeplasser for aktive redskap. (Gode områder for fiske med trål, snurrevad og/eller not).
- Rekefelt – Aktive redskap. (Rekehabitat og gode områder for fiske med reke trål. I nærområdene er det visse restriksjoner på utslipp av kjemikalier/legemidler mot lakselus).
- Låsettingsplasser. (Avgrensede områder nær strandlinjen, hvor topografiske og hydrografiske forhold gjør området særlig egnet for mellomlagring av fisk i notsteng. Det må også være tilstrekkelig plass til å navigere notstengen inn til låsettingsplassen).

Det er også annen arealinformasjon som er viktig å legge til grunn for kystsoneplanleggingen, bl.a.:

- Gytefelt torsk. (Dette datasettet beskriver Havforskningsinstituttets kartlegging av gytefelt for kysttorsk. I nærområdene til slike gytefelt er det visse restriksjoner på utslipp av kjemikalier/legemidler mot lakselus).
- Fiskeredskap – faststående bruk. (Datasettet gir oversikt over faststående bruk (line, garn, teiner og not), som er meldt inn til Kystvaksentralen).
- AIS-data. (AIS - automatisk identifikasjonssystem for fartøy over 15 m fra Kystverket. Slike data kan også gi et godt bilde av deler av fiskeriaktiviteten langs kysten).

Fiskeri i kystsoneplanleggingen

Kystsoneplanlegging skal se arealbruken på land og i sjø i sammenheng, og koordinere ulike næringer og arealinteresser. I sjøen planlegger en i en felles allmenning med mange uklart definerte rettigheter, bl.a. fiskernes «hevd» på bruken av viktige fiskeområder.

Å planlegge for fiskeri er å planlegge for en eksisterende virksomhet. Vi har erfart at flere kommuner synes å «glemme» de eksisterende fiskeriene i kystsoneplanleggingen. I stedet fokuseres det stort sett på ny virksomhet, ikke minst oppdrett. Det samme gjelder interkommunale kystsoneplanprosesser.

I planprogrammet for kystsoneplanen for Namdalskysten står det: *«Et av prosjektets viktigste effektmål er å tilrettelegge og øke mulighetene for etablering og vekst innen havbruksnæringa ved at arealplanen sikrer tilgang til tilstrekkelig bærekraftig areal der næringa kan søke om etablering.»*

I den sammenheng minner vi om at nye og eksisterende næringer også her må få en god og likeverdig behandling.

I kystsoneplanene kan områder i sjø legges ut til hovedformålet «bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone» (jf. PBL § 11-7 nr. 6). Premissene for arealbruken er da ikke satt, og området er i realiteten uplanlagt. Områder i sjø kan også planlegges til ulike underformål, nærmere bestemt ferdsel, farleder, fiske, akvakultur, natur- og friluftsområder. Det er vanlig å kombinere disse underformålene. Det krever kunnskap om hvilke aktiviteter som går sammen eller ikke. Akvakultur er det eneste av disse andre underformålene som i praksis vil være til hinder for fiske.

I planprogrammet står det: *«Som hovedregel bør felles kystsoneplan avdekke og sikre områder som innehar spesielle kvaliteter og sårbare arter. For øvrige sjøarealer bør det i størst mulig grad planlegges med flerbruksformål der akvakultur kan være en del av formålet når det er mulig å finne en god sameksistens mellom fiskeri, havbruk, turisme og annen bruk av sjøarealene.»*

Fiskarlaget Midt-Norge vil sterkt advare mot planlegging, der det *«i størst mulig grad planlegges med flerbruksformål der akvakultur kan være en del av formålet»*. Dette er ofte omtalt som *omvendt planprinsipp*. Slik planlegging er lite egnet i forhold til å ivareta viktige fiskeriinteresser. Der det blir planlagt på denne måten har det også vist seg at kommunen i praksis har mistet retten til å avgjøre om/hvor akvakultur kan tillates. Her regnes søknader om akvakultur som planavklart, og kommunen blir kun høringspart. Dette forholdet ble tydeliggjort i en sak om klarering av oppdrettslokaliteten «Salatskjæra» i Frøya kommune i 2015. Etter denne avgjørelsen frarådes kommunene å bruke omvendt planprinsipp, særlig der det er dokumentert fiskeriinteresser av betydning.

Behov for ny kunnskap i konsekvensutredningen

Fiskerne er i utgangspunktet positivt innstilt til andre næringer og aktiviteter langs kysten.

Forutsetningen er at dette ikke må kunne ødelegge for sjømattryggheten, hav- og fjordmiljø, fiskernes

ressursgrunnlag eller for selve utøvelsen av fisket. Fiskarlaget Midt-Norge er derfor enig i at konsekvensutredningen bør vurdere ulike fiskeriinteresser opp mot andre interesser. Det viktigste å utrede i denne sammenhengen er forholdet til akvakultur.

Arealkonflikter mellom fiskeri- og akvakulturnæringen kan i stor grad forebygges gjennom god og næringsnøytral kystzoneplanlegging. De største utfordringene mellom fiskeri- og oppdrettsnæringen dreier seg imidlertid ikke kun om direkte arealkonflikter, men også på hvordan utslipp påvirker det marine miljøet, og dermed også ressursgrunnlaget og fiskeriene.

Det er nå sannsynliggjort at utslipp av kjemikalier/legemidler mot lakselus kan ta livet av marine krepsdyr, som f.eks. raudåte, krill, reke og hummer, relativt langt unna utslippspunktet (inntil flere km). Disse artene har vist seg å ta skade av langt lavere konsentrasjoner enn det som brukes i selve behandlingen. Hvilke andre langsiktige effekter disse kjemikaliene kan ha på krepsdyrbestandene er det fortsatt lite kunnskap om.

Det er de siste 15 årene blitt gjennomført om lag 50 000 kjemiske behandlinger mot lakselus langs Norskekysten. Det har skjedd uten at det er gjennomført noen samlet risikovurdering eller konsekvensutredning, som har vurdert følgene av dette. Fiskerne har imidlertid erfart at rekefangstene langs kysten har blitt betraktelig redusert i den samme perioden. Det har vært en stor og svært gledelig nedgang i bruken av kjemikalier/legemidler mot lakselus siden 2016, men denne nedgangen ser nå ut til å ha stoppet opp. Det er derfor fortsatt nødvendig å ha fokus på dette, også i kystzoneplanleggingen.

Det er vist at villfisk (særlig sei og torsk), som oppholder seg ved/under oppdrettsanlegg, spiser spillfôr og partikler fra anlegget. Dette kan påvirke kvalitet og holdbarhet på villfisken, særlig i sommerhalvåret. De siste årene er det gjennomført en del forskning og tiltak som har bidratt til å redusere problemet noe.

Det er også gjennom mange år stilt spørsmål i forhold til om/hvordan oppdrett kan påvirke vandringer, gyteatferd og bestandsutvikling for ulike fiskearter, ikke minst torsk. Et prosjekt som søker å få mer kunnskap om tematikken er under gjennomføring ved Smøla. Det er også startet opp et større prosjekt i Finnmark i 2019, som skal gi ny kunnskap. Resultatene herfra kan på sikt også bli viktige i kystzoneplanleggingen.

Det kan også nevnes at det såkalte «trafikklyssystemet», som skal regulere veksten i norsk oppdrettsnæring, ikke er designet for å ivareta hensynet til fjordmiljøet, krepsdyrbestandene og dermed også driftsgrunnlaget for viktige fiskerier. Veksten innen et produksjonsområde avhenger kun av lusenivå og «risiko for lakselusindusert dødelighet». Dette kan paradoksalt nok føre til at økt bruk av kjemikalier/legemidler mot lakselus samtidig gir «grønt lys», og dermed mulighet for videre vekst.

Fiskarlaget Midt-Norge mener for øvrig at konsekvensutredningen også bør utrede tareskogens betydning som oppvekstområde for kysttorsk og andre arter, og hvordan høsting av tare i planområdet bør reguleres i forhold til dette. Gode fiskerihavner og et godt nettverk av mottaksstasjoner er også en viktig forutsetning for fiskerinæringen i Namdalsregionen. Planarbeidet bør etter vårt syn derfor også bidra til å sikre vedlikehold og nødvendig fornying av disse.

Videre dialog

Fiskerne har svært god førstehånds kunnskap om fiskeriene, bestandene, fiske-, gyte- og oppvekstområder og andre marine og maritime forhold. Dette bør være nyttig kunnskap i det videre arbeidet med kystzoneplanen for Namdalen. Vi oppfordrer derfor til tett kontakt med fiskerne og fiskernes organisasjoner i den videre planprosessen.

Med vennlig hilsen
Fiskarlaget Midt-Norge

Marianne Sandstad /s
daglig leder

Kopi: Medlemslag, Fiskeridirektoratet, Trøndelag fylkeskommune, Leka kommune, Nærøysund kommune, Høylandet kommune, Namsos kommune, Flatanger kommune, Osen kommune, Åfjord kommune og Ørland kommune.